

Пролетарі всіх країн, єдайтесь!

ЧИТ

ЗА НАУКОВІ КАДРИ

Орган партбюро, ректорату, комітету ЛКСМУ та профкому
Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова

№ 25 (613)

П'ятниця,

18

ВЕРЕСНЯ

1959 року

Ціна 20 коп.

★ ★ ★

★ ★ ★

Хочу запевнити дорогих співвітчизників і всіх,
хто прислав мені в зв'язку з поїздкою в США
дружні листи і телеграми, що з свого боку до-
кладатиму всіх зусиль, щоб справдити ваші надії.

(З відповіді М. С. Хрущова на листи і телеграми, що надійшли у зв'язку
з поїздкою в США).

УСПІХІВ ВАМ, ДОРОГИЙ МИКИТО СЕРГІЙОВИЧУ! НАШІ СЕРЦЯ—З ВАМИ!

МИР ПОТРІБНИЙ ВСІМ ЛЮДЯМ ПРАЦІ

Поїздка М. С. Хрущова в США і величний запуск радянської космічної ракети на Місяць безсумнівно служать великій справі — боротьби за мир в усьому світі.

Наші серця переповнені світлими надіями на перемогу принципів мирного співіснування держав з різними соціально-економічними системами. Ми віримо, що будуть, напевно, встановлені гостро необхідні трудящим всієї Землі нормальні, дружні стосунки між всіма народами, що «холодна війна» кане в лету.

Радянський народ, керований

своєю великою Комуністичною партією, хоче міцного миру в усьому світі.

Нам потрібний мир. Мир потрібний всім людям праці. Тому поїздка видатного борця за мир, глави радянської держави М. С. Хрущова в США безмежно радує нас.

Хай Ваша поїздка, дорогий наш товариш М. С. Хрущов, Ваша місія миру буде такою ж успішною, як запуск нашої радянської космічної ракети на Місяць.

Б. Л. ГУРЕВИЧ,
кандидат фізико-математичних наук.

Хмари розсіюються

Хмари міжнародної напруженості розсіюються, лід холодної війни тане. Противники пом'якшення міжнародної напруженості втрачають під собою ґрунт, тому що їхня політика з позиції сили повністю збанкрутіла. Це особливо яскраво видно в світлі останніх колosalних наукових і технічних досягнень нашої Батьківщини.

Весь наш народ від усього серця бажає своєму посланцеві, невтомному борцеві за мир Микиті Сергійовичу Хрущову успіхів в його благородній справі.

Професор М. І. ГАВРИЛОВ.

ЦЕ ОКРИЛЮЄ

Ми широ вітаємо радісні події останніх днів — запуск радянської космічної ракети на Місяць і поїздку М. С. Хрущова в Сполучені Штати Америки. Ці події окрилюють, кличути на подвиг.

Ми, як і всі люди земної кулі, сподіваємося, що зустріч глав урядів двох найбільших держав світу допоможе розтопити лід недовір'я між двома державами і буде сприяти їх зближенню. Цей візит є

величезним внеском в справу збереження миру і послаблення міжнародної напруженості в усьому світі.

Від усієї душі бажаємо Микиті Сергійовичу успіхів!

За дорученням студентів
V курсу історичного факультету:
комсогр групи Т. ПАЗІЙ,
профорг А. КРАЙНІЙ,
староста Л. ПОДРИГА.

СПРАВА МИРУ ПЕРЕМОЖЕ

Микита Сергійович Хрущов і проводжуючи його особи прибули в Сполучені Штати Америки для зустрічі з президентом Ейзенхауером. Ця звістка, що облетіла весь світ, вселяє великі надії. Ми напередодні пом'якшення напруженості в стосунках між державами з різним суспільним ладом. В це вірять миролюбні люди всіх країн світу. Радянський Союз провадить послідовну політику миру. Ця політика повинна взяти верх над політикою холодної війни.

Бажаємо Микиті Сергійовичу Хрущову повного успіху в його благородній, історичному значенні справі.

Професор Д. Г. ЕЛЬКІН.

НА БЛАГО ЛЮДСТВА

Обмін офіціальними візитами між Головою Ради Міністрів СРСР М. С. Хрущовим і президентом США Д. Ейзенхауером знаходиться в центрі уваги світової громадськості. Ця подія є перемогою миролюбних сил усього світу. Особливо радісно, що в час, коли М. С. Хрущов перебуває в США, друга космічна ракета, як вісник миру і торжества радянської держави, пролетівши через космічні простори, залишила на Місяці вимпел країни Рад.

Бажаємо М. С. Хрущову благополучної поїздки і успіхів у його славній історичній місії.

Доцент І. Г. ЛЕОНІВ.

ТЕМ МЫ И СИЛЬНЫ

Еще мальчишкой,
глядя ночью в небо,
Я замирал,
мечта меня несла.

Манил и влек
созвездий ярких ребус,
И странная уверенность росла.
Учитель подсчитал,
что стариком приеду
На поезд в далекий лунный
мир,

А я уж взглядом

праздновал победу

И первым на луне в пыли

бродил.

Да кто из нас
в дни длинных зимних

сказок

Не холодел в восторгах

под луной,

Копаясь в фантастических

рассказах,

Фантазий перекрецывая рой.

Подлунный мир.

Он вечен иль не вечен,

Но он мечтал, минуты торопя,

Когда по воле нашей,

человечьей,

В поход на звезды ринется

Земля.

И вот теперь
уж не мечтой крылатой
Ракета взрыва лунные моря.
Мир воспоет, прославит эту дату,
В века уйдет сентябрьская заря.
А мысль несется дальше:

несомненно
Мы обживем планеты и миры,
Мы ринемся в поход
по всей вселенной,

На то мы — люди,

тем мы и сильны.

Р. ФЕДЕНЕВ,
студент I курса
філологічного факультета

В партбюро університету

Спрямовуючи зусилля вчених на рій, накопичено значний матеріал боротьбу за перетворення в життя постанови червневого Пленуму ЦК КПРС, прийняті 29 червня 1959 р., партійне бюро університету обговорило питання про необхідність широкого застачення всіх кафедр природничих факультетів до виконання господоговірних науково-дослідних тем. В обговоренні інформації проектора по науковій частині доцента Л. І. Пазюка взяли участь професори В. П. Цесевич, М. І. Гаврилов, доценти В. О. Федосеєв, Т. Я. Сьора, секретар партбюро Л. Х. Калустян, завідуючий майстернями С. Ф. Литвиненко, головний бухгалтер І. С. Мітін та інші. В ході обговорення було відзначено, що господоговірні теми загалом виконуються задовільно, а деякими кафедрами — успішно. Закінчені і схвалені замовники роботи, які виконували т. Федосеєв, Бракін, Розовський, Гольмов, Замбріборщ. На фізико-математичному і географічному факультетах в результаті постійної розробки господоговірних тем змінилась матеріальна база лабораторії.

Боротьба за перетворення в життя постанови червневого Пленуму ЦК КПРС, прийняті 29 червня 1959 р., партійне бюро університету обговорило питання про необхідність широкого застачення всіх кафедр природничих факультетів до виконання господоговірних науково-дослідних тем. В обговоренні інформації проектора по науковій частині доцента Л. І. Пазюка взяли участь професори В. П. Цесевич, М. І. Гаврилов, доценти В. О. Федосеєв, Т. Я. Сьора, секретар партбюро Л. Х. Калустян, завідуючий майстернями С. Ф. Литвиненко, головний бухгалтер І. С. Мітін та інші. В ході обговорення було відзначено, що господоговірні теми загалом виконуються задовільно, а деякими кафедрами — успішно. Закінчені і схвалені замовники роботи, які виконували т. Федосеєв, Бракін, Розовський, Гольмов, Замбріборщ. На фізико-математичному і географічному факультетах в результаті постійної розробки господоговірних тем змінилась матеріальна база лабораторії.

По дебатах на засіданні бюро було прийнято конкретне рішення.

4 жовтня 1957 року світ був глибоко схвилюваний звісткою про подвиг радянського народу — в цей день нам пощастило вперше в історії людства здійснити запуск штучного супутника Землі.

Не минуло і двох років після цієї пам'ятної дати, як радянські люди здійснили новий подвиг — вперше в історії нами здійснено космічний переліт на інше небесне тіло.

14 вересня о 0 год. 02 хв. 24 сек. друга радянська космічна ракета, запущена на Місяць 12 вересня, досягла його поверхні. Віднині на Місяці знаходиться вимпел зображенням герба Радянського Союзу.

Місяць обертається навколо Землі по еліпсу з великою полузвісю, що дорівнює 384000 км. Ексцентриситет місячної орбіти невеликий, він дорівнює всього 0,055, тому місячна орбіта мало відрізняється від окружності.

Диску Місяця, тобто різні фази Місяця.

Коли б рух Місяця визначався лише земним тяжінням, то ми могли б легко знайти місячну орбіту і точно передбачити положення Місяця на орбіті для будь-якого моменту. Але Місяць притягується і Сонцем, а також (слабко) іншими планетами, що викликає збурення в його русі.

Тому визначити рух Місяця було одним із складних питань небесної механіки. Розв'язання цього питання, крім теоретичного, мало велике практичне значення, тому що раніше, до винаходу хронометра, спостерігаючи Місяць, моряки визначали місце знаходження корабля. Чим точніше було відомо положення Місяця в даний момент, тим точніше можна було визначити довготу.

Зараз теорія руху Місяця добре розроблена і це, між іншим, дозволило нашим вченим точно розрахувати траєкторію польоту на Місяць космічної ракети.

Знаючи рух Місяця, вчені ще в минулому від обчислили його масу. Маса місячної кулі дорівнює 7,35,10¹⁹ тонн (73,5 мільярда мільярдів тонн). Вона в 81,5 раза мен-

ша за земну. Об'єм Місяця в 50 раз менший від об'єму Землі.

Маючи меншу масу, ніж Земля, Місяць в 6 раз слабше притягує предмети. Людина, попавши на Місяць, буде важити в 6 раз менше, і зможе, очевидно, стрибнути в 6 раз вище, ніж на Землі. Як бачимо, спортивний термін «світовий рекорд», в крайньому разі по відношенню до стрибків, скоро застаріє. Треба буде говорити не світовий, а «місячний» або «земний» рекорд. Світ стає ширшим!

На Місяці немає атмосфери, не має води. Світ без життя, світ, в якому нічого не відбувається, — та-харacterистику «князеві нічі», можна знайти майже в кожній, присвяченій Місяцеві, книзі. Навіть автори науково-фантастичних романів перестали останнім часом посыпати своїх героїв на Місяць, віддаючи перевагу Марсові, Венері і даліким світам зірок, де вигаданіми тваринами і переживають незвичайні пригоди. Місяць здається письменникам для таких цілей або непідходящим місцем, або дуже добре дослідженім.

Дійсно, за 350 років, що минули (Закінчення на 3 стор.).

У РІДНОМУ МІСТІ ВЕЛИКОГО ПОЕТА

(ДО 150-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЮЛІУША СЛОВАЦЬКОГО)

Ім'я великого польського поета-революціонера Юліуша Словаша стало відоме широкому колу читачів на Україні лише в післявоєнні роки, коли особливо міцною стала загартована в боях дружба між українським і польським народами.

Поет величезної революційної пристрасті, народолюбець і палкій демократ, Словаша вступає в польську літературу в першій половині XIX століття як один з найбільш послідовних борців за щастя народу. В драмі «Кордіан» він розкрив неспроможність революційної шляхи добитися перемоги у національно-визвольній боротьбі через індивідуалізм і відрив від широких верств трудящого люду. В поемі «Ангеллі» він проголосив неминучість світової революції, коли почали народи повалювати деспотичні режими. У вірші «До автора трьох псалмів» Словаша засудив відомого польського поета консервативного напрямку Зигмунта Красинського за страх перед народною революцією. Полум'яній революційний зміст творів поєднувався у Юліуша Словаша з близкую художньою формою. Назавжди залишається в скарбниці світової поезії такі твори поета, як драми «Балладина» і «Лілля Венеда», поема «Беньовський», чудові зразки політичної та інтимної лірики.

Життя і творчість великого польського поета тісно пов'язані з Україною. Словаша народився на Україні, в м. Кременці, Тернопільської області. Першим відомим нам його твором була «Українська дума». В написаній в перший період його творчості поемі «Змій» знаходить свій відгук пильне вивчення української народної творчості. Але особливо тісно пов'язані з Україною, з історією її народу твори, що були написані в останні роки життя Словаша, в далекій еміграції. Це «Беньовський», «Ян Коцімеш», «Срібний сон Саломеї», в яких яскраво відображені боротьба українського народу проти польської шляхти.

4 вересня цього року минуло 150 років з дня народження Юліуша Словаша. Згідно Постанови Всесвітньої Ради Миру все прогресивне людство відзначило що знаменну дату. В з'язку з цим Український комітет славістів при президії Академії Наук УРСР вирішив провести ювілейну наукову сесію в Кременці, місті, де народився великий поет. 5 вересня сесія відкрилася під головуванням поета-академіка Максима Рильського.

Наступного дня, в неділю, було організовано екскурсію на місце, пов'язане з життям і творчістю Словаша. Екскурсанти побували у Ботанічному саду, на скелях Словаша, на Зимовій горі, як її колись називали, на горі королеви Бони. З гори відкривається чудовий краєвид міста, його мальовничих околиць, «сіньої» Ікви.

Учасники сесії побували в kostyl, де зберігся великий барельєф Словаша, створений до 100-річчя з дня його народження, на кладовищі, де оглянули могилу матері поета і, нарешті, в домі Янушевських по вулиці Словаша, котого, де пройшли дитячі роки поєзії.

та. Тепер тут розміщена міська бібліотека, якій надано ім'я Юліуша Словаша. Одна з кімнат бібліотеки присвячена пам'яті поета.

Побували екскурсанти і в старому корпусі Кременецького педагогічного інституту, де в бібліотеці колись читав Словаша. Тоді бібліотека належала до Кременецького ліцею.

I, нарешті, учасники сесії відвідали кімнату Словаша в районному краєзнавчому музеї. Крім картин і фотографій, тут зібрани особисті речі сім'ї Словаша: рояль, книжкова шафа з частиною домашньої бібліотеки, круглий стіл, крісла.

7 вересня сесія продовжувала свою роботу.

Під час доповідей і екскурсії кременчани палко вітали учасників ювілейної сесії. На кожному кроці гости відчували велику гостинність та доброзичливість жителів міста, що було рідним для великого польського поета-революціонера Юліуша Словаша.

Доцент В. В. МАРТИНОВ.

На фото: будинок сім'ї Ю. Словаша.

ВІК НИНІШНІЙ і ВІК МИNULIЙ

(ЛИСТАЮЧІ СТОРІНКИ АРХІВНИХ СПРАВ)

В зв'язку з 15-ми роковинами соціалістичної революції в Болгарії і з тижнем болгарської культури на Україні, я хочу навести декілька фактів історії...

В кінці XVIII — на початку XIX століття, шукаючи порятунку від турецького ярма, болгари стали переходити Дунай і заселяти територію південної Бесарабії. Царський уряд Росії 29 грудня 1819 р. декларував право болгар на організацію колоній. Їх було створено 83. Місцем правління стало засноване в 1823 р. місто Болград.

Нелегко було бол гарам і під владою самодержавної Росії. Так, наприклад, неодноразові прохання болгар про відкриття шкіл для дітей відхилялися. Лише через три десятиріччя колоністам дозволили відкрити училища на власні кошти. Тоді були створені училища в колоніях і центральна школа в Болграді. До цього часу в Болграді існує школа, яка розпочала свою роботу 2 травня 1859 р. (нині це — I-ша середня школа міста, одна з найкращих шкіл в районі).

Не всі батьки мали тоді змогу віддати дитину вчитися: не дозволяло матеріальне становище. Як свідчать сучасники, не солодко жи-

лося і вихованням. До 1872 року центральне училище тулилося в одноповерховому приміщенні. Та не краще стало й тоді, коли було споруджено другий поверх.

В 1885 р. училище було перетворене в гімназію. Муштра, зубріння пригнічували душу дитини. Болгарська мова з гімназії була вибір.

Недивлячись на суровість внутрішнього режиму гімназії і утиски з боку попечительського учбового округу, із школи вийшло чимало юнаків, які потім продовжили свою освіту в Новоросійському університеті і стали визначними громадськими діячами.

Дуже характерна, наприклад, діяльність С. Н. Чебана і Х. С. Мітакова — викладачів гімназії. Нахінений революційним рухом Росії, що привів до повалення самодержавства, С. Н. Чебан 12 вересня 1917 року на засіданні педагогічної ради гімназії зробив заяву про необхідність вивчення місцевих мов (болгарської і молдавської), тому що гімназія обслуговує населення same цих національностей.

9 листопада 1917 р. педрада гімназії знову повертається до цього

питання. Вона по суті не погодилася з попечителем округу, який рекомендував вивчати болгарську і молдавську мову факультативно. Педрада обрала (14 голосами проти 9) Х. С. Мітакова викладачем болгарської мови. Було вирішено також відвести 12 уроків на тиждень для болгарської і 6 уроків — для молдавської мови за рахунок скорочення уроків з німецької мови.

Як змінилася сьогодні ця, як і багато інших, школа! Діти болгар у нас в СРСР вчаться на рівні з усіма дітьми інших національностей Радянського Союзу. В Болграді зараз 6 середніх і біля 10 шкіл з восьмирічним навчанням. Діти навчаються безкоштовно. Лише в Болградській середній школі № 1 в 1958 р. було 26 класів.

Як розповідав нам недавно викованець болгарської гімназії (нині завуч школи № 1) Вадим Никодимович Помукчи, болгари гаряче люблять нашу Батьківщину, зrozуміли її силу і могутність, глибоко вірять в торжество комунізму і своєю працею змінюють дружбу народів соціалістичного табору.

Доцент Ф. Л. ГОЛЬДІН.

З блокнотом по факультетах

НЕ РОЗКАЧАЛИСЬ

Понеділок — важкий день. Особливо вранці і, насамперед, для біологів. Якось так виходить, що саме тоді, коли їхати на лекції, чомусь ламаються автобуси, з рейок сходять трамваї... Так розповідають нам студенти, що запізнились на першу лекцію. Одні з них, забачивши здалеку заступника декана І. М. Сагайдака, скромно ховаються за колони, інші, демонстративно розсівшись на лавочках, нюхають квіти, деякі, вилізши на балкон, милуються краєвидом... Ось ми підходимо до трьох студенток. Це товариші Файнберг, Чумаченко, Сітро. Перша червоні, друга — ні, а третя дивиться з неприхованою злістю: «Ну, що ви мені зробите?»

— Чому запізнились?

— Трамвай підвів.

— А чому ваших товаришів не підвів?

Мовчать.

Правда, осіб, що тиняються без діла після першого дзвоника, не

так уже й багато — 15—20. Останні (а їх до 400) на лекціях.

Йдемо в деканат і підраховуємо: з 1 по 12 вересня на чотирох курсах біологічного факультету без поважних причин пропущено 153 години. «Перші» місяця ділять між собою II курс (50 годин) і IV (76 годин). Студенти Шевчук, Горбенко, Пицальникова, Чумаченко, Філатов — прогульники, які випередили своїх колег по кількості пропущених годин.

Декан І. І. Погребняк і заступник декана І. М. Сагайдак викликають порушників дисципліни, бесідують, вживають заходів.

Питаємо у заступника секретаря комсомольського бюро т. Панкової: «А ви що робите?» Та скромно відповідає: «Поки що нічого. Не розкачалися».

«Не розкачалися». А хто і коли відводив комсомольцям час на «розкачку»?

В. ФАЩЕНКО.

Це стосується й вас, товариші викладачі, або „Пять минут, пять минут“

Ми кажемо: місця дисципліна, чіткий розпорядок робочого дня — запорука успіху будь-якої справи, в тому числі і справи навчання. І це цілком вірно. Але бути дисциплінованим, зокрема, вчасно з'являтися на лекції — обов'язок не тільки студентів.

Це стосується й вас, товариши викладачі!

Вас, Мотрону Йосипівну Чухрій: адже 10 вересня Ви на 15 хвилин запізнились на лекцію до географів. Шо з цього вийшло потім, ви, звичайно, пам'ятаєте самі.

Вас, Галину Михайлівну Міжевську, Вас, молодий викладач фізмату Юрій Олександрович Цвирко, всіх тих викладачів, які інколи починають свої лекції через 5—7 хвилин після дзвінка.

Ідуть заняття. П'ять хвилин робочого часу вже минуло. Аж ось з деканату історичного факультету з'являється Заїра Валентинівна Першина. Вона дуже поспішає. Немає часу навіть глянути в розклад, уточнити, в якій саме ауди-

торії на неї зараз чекають студенти. Поправляючи на ходу зачіску, Заїра Валентинівна підходить до аудиторії № 12, відчиняє двері... але там вже п'ять хвилин веде заняття з німецькою мовою Ніна Захарівна Сілло. Заїра Валентинівна вибачається і обережно заглядає в аудиторію № 11. Тепер помилки немає. Саме тут має відбутися її лекція. Через хвилину з аудиторії стрімголов вилітають двоє дівчат. Вони біжать за картами...

Перші п'ять хвилин лекції! Чому вони часто-густо не вважають робочим часом. Їх використовують на закінчення офіційних і неофіційних розмов, на ретельне вивчення розкладу лекцій, на докорівняння цигарок і т. д. і т. п.

Проте навіть в популярній пісні сеньці співається: «П'ять минут, п'ять минут! Разобраться если строго, даже в эти пять минут можно сделать очень много».

Поважайте ці п'ять хвилин, товариши!

М. МІТІНА.

Стилістичні нюанси чи нечесність?

Було це так... В першому семестрі минулого навчального року студентка II курсу біологічного факультету Е. Корольова не відвідувала заняття з фізкультури, а залік собі «випросила». Це її сподобалось. Не ходила вона на ці заняття і в другому семестрі, хоча лікар з якогось санаторію звільнив її лише на два місяці (правда, справки від того лікаря в деканаті немає). Коли почалася сесія, Е. Корольова почала «готувати» собі залік: там десь трохи на кухні працювала (і записала це собі в рахунок заняття з фізкультури!), там відбула кілька годин заняття у різних викладачів, і, нарешті, працювала на квартиру до І. Д. Капустіна і заявила: «Тамара Василівна сказала, щоб ви поставили мені залік». Іван Денисович повірив, але на другий день розкайвся:

всіх заняття з фізкультури Е. Корольова не відпрацювала, і Тамара Василівна проти того, щоб ставити їй залік.

І. Д. Капустін допустив помилку, виставивши Е. Корольовій залік, але зараз він правильно робить, що цю помилку не ховає, а хоче виправити. Декан І. І. П

Жодна книга, як би добре вона не була написана, не може замінити того, що людина бачить в природі сама, чому навчають її власною рукою зібрані документи, колекції і т. д.

В червні—серпні цього року мені довелося очолити зонально-географічну практику групи студентів III курсу. В програму практики входило вивчення природних особливостей і порівняльна характери-

вими вершинами Киргизького хребта, якими увінчані пустинні схили; і чарівна синя гарячого озера Іссик-Куль, в якій немов би милються собою велетенські хребти Кунгей і Терскей Ала-Тау.

Гостинні киргизи з радістю показували нам, далеким україн-

никам не зітреться в пам'яті, як гостинно і тепло зустрічала нас колгоспниця з тваринницької ферми Камаєва і її сини Турсун і Еркен під час нашого перебування на молочній фермі в долині річки Кара-Кол.

Небесні гори (так перекладається з китайської мови назва Тянь-Шаню) здавна привертали до себе увагу географів. За класичне описание Тянь-Шаню визначний російський географ П. П. Семенов одержав офіційне доповнення до прізвища — «Тянь-Шанський».

На східному березі Тянь-Шаню знаходитьсь могила видатного дослідника Центральної Азії — Миколи Михайловича Пржевальського. Гранітна скеля увінчана могутнім орлом, який тримає у дзьобі оливкову гілку, — такий пам'ятник поставлений біля могили дослідника, ім'я якого шанують всі люди на землі, без згадки про працю якого не можна уявити собі вивчення географії Азії.

Декілька днів, проведених на околицях міста Пржевальська, відвідання могили славетного мандрилівника, вивчення гірського хребта Терскей Ала-Тау і озера Іссик-Куль залишили яскраві враження у студентів.

Багато нового і цікавого побачили студенти і в інших містах. Несвідомо раз доводилося чути: «А по книзі ми уявляли це зовсім інакше!» — «Які красиві пустелі!» —

«Який широкий розмах будівництва в Єревані!..» — «Який красний Баку!».

Зарах обробку зібраних під час практики матеріалів ще не закінчено, але немає сумніву, що практика в значній мірі збагатила географічні знання студентів.

Ю. О. АМБРОЗ,

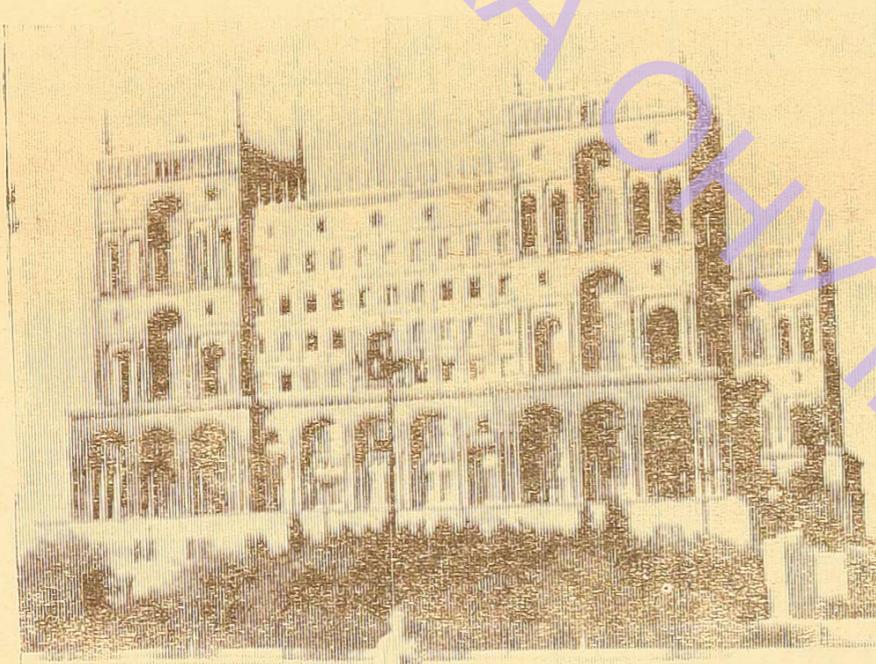

Пам'ятник В. І. Леніну в Єревані.

стика основних географічних зон Російської рівнини, Середньої Азії і Закавказзя. Така широка за програмою практика проводилася на нашему факультеті вперше. Природно, що за 50 днів, відвіденіх на практику, охопити детальними дослідженнями можна було лише ключові райони. Це — Чуйська і Іссик-Кульська улоговини і оточуючі їх хребти Тянь-Шаню, передгірські лесові пустелі Узбекистану Кара-Куми, нафтоносний район Апшеронського півострова, вулканічне Вірменське нагір'я, вологі субтропіки Грузії.

Одним з найбільш цікавих районів, які ми відвідали, був, звичайно, Тянь-Шань. Тут вражало все: і контраст між обробленими нивами пшениці, цукрового буряка, луб'янки культур Чуйської долини, зрошені водами Великого Чуйського каналу та величними сніго-

ським гостям, свій край, поселення, гірські пасовища, ліси і річки.

Будинок уряду в Баку.

НАШ НАЙБЛИЖЧИЙ СУСІД—МІСЯЦЬ

(Закінчення. Початок на 1 стор.).

з того часу, як Галілей вперше направив на Місяць свій маленький телескоп, ми дізналися про місячний світ дуже багато.

Сучасні телескопи при добрих атмосферних умовах дозволяють роздивитись на Місяці деталі, які мають в попереchenому розрізі всього декілька сот метрів. Перші астронавти, висадившись на Місяці, вже будуть мати точні і детальні карти місячної поверхні. Однак походження і природа багатьох місячних утворень до цього часу залишаються загадкою, не говорячи вже про невидимий бік Місяця.

Навіть неозброєним оком на Місяці можна побачити округлі темні плями. Ці плями були названі першими спостерігачами Місяця морями. В телескоп видно, що вони мають вигляд широких рівнин, оточених гірськими хребтами.

На Місяці води зовсім немає, однак історично встановлена назва «моря» зберігається і до сьогоднішнього дня.

Гірських хребтів, таких як на

Землі, на Місяці небагато. Але за своїми розмірами місячні гори не поступаються геред земнimi. Висока гірська вершина на Місяці досягає 9 км. Гори на Місяці мають земні назви: Кавказ, Альпи, Апеніни, Кордильєри і т. д.

Прекрасними гірськими утвореннями на Місяці є кільцеві гори, які називають, цирки і кратери.

Кратери і цирки густо вкривають світлі частини місячної поверхні. Цирк має вигляд кільцеподібного гірського хребта, що оточує плоску рівнину. Часто цирки досягають величезних розмірів (до 200 км. відрізок). Кратери відрізняються від цирків тим, що в центрі їхніх рівнин піднімається гостроконечна гора чи група гірок. На місяці нараховується більше 40 тисяч кратерів.

Питання про походження кільцевих гір поки не розв'язане. Одні вчені вважають, що кільцеві гори мають вулканічне походження, інші — що вони утворилися в результаті падіння на Місяць крупних метеоритів. Мені здається, що

булканічна гіпотеза близьче до істини, і в усякому разі, більшість кратерів мають, очевидно, вулканічне походження. На користь цього говорить відкриття радянського астронома Н. А. Козирєва, який виявив і сфотографував в листопаді 1958 р. виверження газів в області місячного кратера «Альфонс».

На Місяці є багато інших загадкових деталей. Розповім, наприклад, про гіганські хвилясті трищини, які тягнуться на сотні кілометрів і мають в ширину по декілька кілометрів, а в глибину по декілька сот метрів. Особливо цікаві світлі промені, які розходяться від деяких кратерів і тягнуться по поверхні Місяця на сотні і тисячі кілометрів.

Взагалі, походження форм місячного рельєфу — проблема дуже важка. Я — прибічник радянського геолога А. В. Хабакова, який вважає, що в історії Місяця велику роль грали періодичні розширення і стиснення місячної кулі, що супроводжувалося розломами поверхневої кори.

Великі труднощі зустрічаються й

на шляху вирішення питання про те, що собою являє верхній шар місячної поверхні. Вимірювання температури Місяця показали, що цей шар відзначається дуже низькою теплопровідністю, властивою для пористих чи розпилених речовин.

Більшість вчених приймають гіпотезу ленінградських астрономів Ситінської і Маркова, згідно якої місячна поверхня вкрита шлакоподібним матеріалом, схожим на застиглу піну, що виникла з корінних гірських порід під впливом вибухів, які супроводжують падіння метеоритів. Очевидно, на поверхні Місяця є також продукти вибухів місячних вулканів.

Дослідження за допомогою космічних ракет, початок яких покладено нашими вченими 12 вересня, дозволять встановити істину. Найближчим часом багато загадок Місяця будуть нами розгадані. Проїде ще кілька років і, я впевнений, радянські космонавти стануть на поверхню нашого древнього супутника — Місяця, а потім, «в погоні за світлом і простором» підкорятъ її навколо сонячного простірі.

Доцент О. М. Шульберг.

Урок почався з того, що довелося виставити за двері Лісового... Григорій Андрійович Шендрик на мітинг заважався. Але лише на мітинг перед ним був клас, великий клас. І треба було наводити в ньому порядок.

Зразу ж забулося, що він студент, що в цій школі він лише проходить педагогічне стажування.

Як і всі студенти-дипломники, Г. Шендрик увійшов у роботу школи зразу ж, в день приїзду. Незвичайність обстановки, велика кількість уроків (9—10 годин на тиждень) не залякали нікого. Учитель — то учитель. І те, що дістався Грицеві «важкий» клас, що починає роботу треба було «з самого початку», — лише додавало енергії.

Тепер його рідко можна було зустріти в учительській: або на шкільному подвір'ї він щось розповідав веселим хлопчикам, або в коридорі довго пояснював учнів незрозуміле слово...

Нас у школі маленький, але дружний колектив. І кожен радий, коли викладач Марія Дмитрівна Кондрацька говорить про Гриця Шендрика: «Гарний вчитель».

В. ЛЕОНІДОВ.

«Який широкий розмах будівництва в Єревані!..» — «Який красний Баку!».

Зарах обробку зібраних під час практики матеріалів ще не закінчено, але немає сумніву, що практика в значній мірі збагатила географічні знання студентів.

Ю. О. АМБРОЗ,

Пам'ятник на могилі М. М. Пржевальського.

Біля киргизьких юрт.

Фото Ю. Амброз.

ГАРНИЙ ВЧИТЕЛЬ

Тільки на трьох факультетах

Для будь-якої газети головне — оперативність. Для великих і маленьких, для центральних і багатотиражок — для всіх один закон. І для стінних, звичайно, теж. Проте редакції цих останніх чомусь вважають для себе необов'язковим випускати газети в строк. Буває, що місяцями висить одна й та ж газета, що номер, присвячений Жовтневим святам, виходить до Дня конституції, а газета, яка повинна відзначити початок нового учбового року... не виходить зовсім. А чому? Чи немає про що розповісти один одному після двохмісячної розлуки? І нарешті, на факультет прийшли новенькі. Іх треба поздоровити (нелегко ім дістались ця перемога!), багато чому навчити.

Тимчасом до 1 вересня вийшли тільки дві газети: «Філолог» і «Радянський хімік». Особливо непротисто це «Історику», адже він — в авангарді, на нього рівняються.

Перший номер «Філолога» непогано оформленний. Як завжди, у «Філології» видержано добірки, є куток сатири. Оригінально подано матеріал до ювілею Ю. Словачко-го, вміщено хороши переклади двох його віршів. Але дуже псує враження від газети недбале технічне ії оформлення.

В першому номері «Радянського хіміка» знайшли своє відображення і практика, і літні походи, і враження першокурсників, і віті від випускників (це подано особливо вдало). Але прикро, що поруч з живими, діловими статтями — нудне описание походів і «тусклі» фотографії без підписів. Редакції «Хіміка» слід також звернути увагу на те, що в газеті трапляються вирази на зразок: «Очень интересно купатися в горній речі спе-

циально». Газета погано оформлена.

Звернемося тепер до останньої з газет, які вийшли до цього часу, — до газети «Історик». Невласну появу номера редакція пояснює нібито встановленою традицією — виходити 10 вересня. Правда, ця традиція здається нам «благоприданою», але, якби вона й була дійсно старою традицією, то давно відомо, що від застарілих традицій треба відмовлятися.

Треба віддати честь редакції «Історика»: ці десять днів відсторочки не пройшли для неї марно. Газета зуміла розповісти про все, що відбулося під час літньої перерви і в перші дні навчання, а також підготувати своїх читачів до важливих подій громадського життя на найближчий час. Предметом обговорення стали і питання самообслуговування, і комсомольські збори, і наукова робота викладачів і т. д. У відповідності з вимогами, газета має «паспорт»: вказано прізвища випускаючих (правда, немає дати випуску), а це треба запозичити всім газетам.

Але є в «Історику» № 1 дуже серйозний недолік — це коректура газети. Очевидно, коректор Донченко переконаний в тому, що в Петропавлівській фортеці «томились революціонери-демократи і лучшие из них — Чернишевский, петрашевцы и Бауман», що Пушкин під час заслання в Михайлівському любив бувати в селі Григорському, а також знаходить, що вираз «чрезвычайно огромно» відповідає стилістичним нормам.

«Відкриття» стінної преси цього року відбулося. Чекаємо доброго продовження.

Т. КАЗАВЧИНСЬКА.
Р. ЧАСНА.

Розпочалася спартакіада філологів

Минулу неділю з повним правом можна назвати спортивною. В цей день зустрілись збірні команди СРСР та Болгарії, одеські армійці виграли зустріч у ровенських спортсменів, на Центральному стадіоні відбувались змагання з легкої атлетики. Цього ж дня відбулося відкриття осінньої спартакіади філфаку.

Першими вступили в боротьбу баскетболісти II та III курсів. Чез кілька хвилин після цієї зустрічі на майданчик вийшли юнацькі п'ятірки цих курсів.

До кінця першого тайму гра проходила у швидкому темпі і під щитами обох команд раз у раз виникали гострі моменти, хоча завершальні кидки часто були неточні.

Після перерви третьокурсники грають спокійніше і точніше. Ім нарешті вдалося майже виключити з три результативного Ю. Лобанова — його по всьому майданчику невідступно переслідували «сторожі». Це дало добре результати. Кілька точних кидків М. Ільєса (до речі, він приніс команді найбільшу кількість очок) — і спортсмени третього курсу здобувають перемогу із рахунком 23:20.

Не менш драматично пройшла зустріч між цими курсами і з волейболу. Перша партія. Рахунок 10:1 на користь третьокурсників. Та раптом суддя Віктор Мороз зупиняє гру. Виявляється, що хлопці грали через сітку, яка була підві-

шана для... дівчат, тобто значно нижче.

...Сітку піднімають вище, і перша партія починається вдруге. Підбадьорені іронічно посмішкою фортуни — адже вищезгаданий і переконливий рахунок анульовано, — другокурсники виграють першу партію з мінімальною перевагою в очках — 16:14. Проте дві слідуючі партії виграють більш досвідчені волейболісти третього курсу.

Треба відзначити досить вдалий склад команди-переможниці. Добре грали в захисті Й. Андерш та Ю. Кубеков, приемне враження справила результативна гра в нападі М. Пасінченка.

Не було особливих несподіванок у зустрічах дівчат. Тут лідерами стали спортсменки четвертого та третього курсів.

Зате сюрпризом для всіх був виграв баскетболістів першого курсу у своїх суперників з четвертого. Команда «потерпілих», в складі якої грали ветерани факультетського баскетболу Ю. Михайлик та Н. Лейдерман, так і не змогла організувати точного обстрілу щіткою своїх молодих противників.

Так закінчився перший день міжкурсівих змагань філфаку за церемонійний приз — вирізьбленим з червоного дерева орла. Та суть змагань не лише у символічності цього приза. Справа в тому, що філологи з перших днів навчання по-серйозному взялися за спорт.

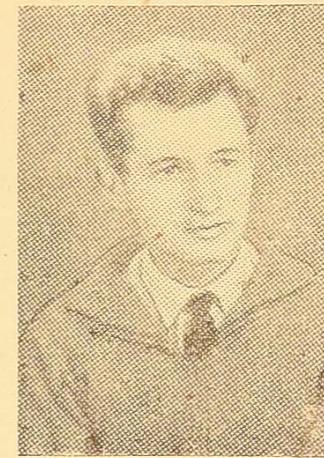
А. ГЛУЩАК.

Літературний Гурток

Юрий Михайлик

ДОЖДЬ

Город пилью исеченний.
Воздух зноєм наполнен.
Помнишь грозу вечером?
Капли срывається с молний.
Нам громко кричали матери
И закрывали ставни.
Помнишь сады лохматые?
Кажется, так недавно...
Тучи в четыре яруса,
Крики мальчиши тонкие.
Ветер играл, как парусом,
Нашиими рубашонками.
А мы, босоногие, грязные,
Пятками прямо по лужам!
Теперь мы живем по-разному —
Кто лучше, а кто похуже.
Мы с чертежами, книжками,
Все стало солидным, весомым.
Когда-то мы были мальчишками.
И мы не боялись грома.

ГОРОД

Он мне чудится в мутных
рассветах,
Он меня среди ночи будит —
Этот город, которого нету,
Дальний город, который будет.
Он встаёт домами-дворцами,
Небывалый, невиданный,
Светлый.
И в огромных окнах, как пламя,
Подымается алость рассветов.
Он встаёт, лучами умытый,
Перевитый колбцом зеленым,
Непостроенный, неоткрытый —
Город сильных, город
влюбленных,
Город солнечной яркой силы,
Город любящих без предела,
Город дерзких, город красивых —
Быть моя, каждодневное дело!
Он все ближе. И я все строже.
Он идет к моему изголовью.
Этот город я строю тоже
И работой своей и любовью.
В нем живут мастера и поэты,
Благородные, смелые люди.
Это город, которого нету,
Только он обязательно будет.

Ступенями —
дни и месяцы,
И лишь в крутизне
разница.
Это большая лестница.
Лестница!

А не лазница.

ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Кафедра органічної хімії Казанського хіміко-технологічного інституту на протязі останніх років приділяє багато уваги синтезу і вивченю нових лікарських сполук. Кафедра вивчає головним чином продукти антихолінестеразної і антибактеріальної дії.

Один з продуктів антибактеріальної дії уже пройшов хімічне і фармакологічне випробування і переданий для клінічного вивчення. Другий продукт антихолінестеразної дії — армін — впроваджено в хімічну фармацевтичну промисловість. З 1959 року він випускається Казанським хімзаводом.

В даний час армін демонструється на Виставці досягнень народного господарства СРСР.

ЛУЧ

Он там, на сонці, был дождем.
Он знал, зачем родился он.

Десятки лет в холодной мгле,
Десятки долгих лет

Он шел сквозь ночь и нес земле
Свое тепло и свет.

Он жизнь свою раздал цветам
И людям раздарил.

Его прямая красота
В их радостях горит.
Я не завидую лучу,
Но я тепло нести хочу.

ВЕТЕР

Этот ветер, отчаянный ветер
Может многое натворить.
Все подслушать и все заметить
И такого наговорить!
Он сначала вползет бесшумно,
А потом распахнет окно,
И пошел куролесить сумрак
Разноцветным видением снов.
Перепутает все на свете.
Перескажет десятки дней
Беспокойный весенний ветер,
Синий ветер вечерних огней.
Нашумит, набуянит и ляжет
И тихонько скользнет за дверь.
Он тебе хорошее скажет.
Ты ему верь.

А ты и не узнаешь,
А ты и не услышишь...
Здесь тихая, лесная
Сползает ночь по крыше.

Сползает еле-еле
И пахнет соком горьким.
Испуганные ели
Толпятся на пригорке.

И на болоте филин
Хохочет басом странным.

Встают немые были,
Седые, как туманы.

И в этом диком месте,
В дырявых черных хатах
Живут со мною вместе
Хорошие ребята.

У нас одна работа,
У нас одни невзгоды:
Тайга, шурфи, болота
Да злые непогоды.

А ночь глухая ляжет,
К земле прижавшись тесно —
Мы выпьем спирт из фляжек,
Споем тихонько песню.

В той песне все на свете:
Далекая сторонка,
Леса и ночи эти,
Заветная девчонка,

И наша грусть лесная...
Да разве все опишешь?
А ты и не узнаешь,
А ты и не услышишь.

ОБ'ЯВА

Доводимо до відома читачів газети

«ЗА НАУКОВІ КАДРИ»,
що редакція змінила свою
адресу.

Пишіть нам:
Щепкіна, 12, кімната 11.

РЕДАКЦІЯ.

В. о. редактора В. В. ФАЩЕНКО.